

Колесніков А.В.,
аспірант*,
Академія праці, соціальних відносин та туризму, м. Київ

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КВІТНИКАРСТВА В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Kolesnikov A.V.,
postgraduate,
Academy of Labour, Social Relations and Tourism, Kyiv

TRENDS AND PECULIARITIES OF FLORICULTURE DEVELOPMENT IN THE LEADING COUNTRIES OF THE WORLD

Постановка проблеми. Історично склалось, що різні країни спеціалізувались на певних видах виробництва або надання послуг, базуючись на наявності природних ресурсів або інших своїх перевагах, виділяючи профільні для себе види господарської діяльності. Завдяки цьому вони планували використати ці переваги у конкурентному протистоянні з суб'єктами інших країн. Профільні види господарської діяльності мають важливе значення в загальному господарському комплексі країн та їх регіонів. Виділення видів спеціалізації країн або їх складових частин (міст, регіонів) відбувалось в результаті територіального поділу праці, завдяки якому реалізовувалась можливість виробляти певні види продукції при порівняно невеликих витратах праці і в обсягах, які значно перевищують місцеві потреби. Такі умови формували конкурентоспроможність даної продукції, що обумовлювало перспективи її просування не тільки на внутрішньому, але й на зовнішньому ринках.

На повосенному етапі відновлення економіки України важливим буде використання можливостей суб'єктів різних галузей щодо вирішення суспільних проблем. Кризь призму економічного бачення до переліку цих проблем віднесемо: рівень працевлаштування населення в суб'єктах господарювання певної галузі, рівень доходів в галузі, обсяг сплачених податків до бюджетів різних рівнів, можливості експорту продукції галузі та, відповідно, можливості валютних надходжень державі тощо. Оцінювання зазначених та інших суспільних чинників доцільно зробити з урахуванням потенційного впливу різних галузей в економіку щодо визначення інфраструктурних елементів, які б сприяли більш повній реалізації їх потенціалу. В контексті зазначеного вважаємо, що суттєвий нереалізований потенціал для економічного та суспільного розвитку в Україні має галузь квітництва та ринок квітничарської продукції, що обумовлює актуальність дослідження як теоретичних, так і практичних складових їх функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний етап економічного розвитку у світі характеризується посиленням процесів глобалізації, стиранням економічних кордонів між країнами. В обставинах посилення економічного тиску світового ринку багато країн, здійснюючи пошук позиціонування власної економіки у світовому економічному просторі, звернули увагу на галузь квітництва, що відобразилось на підвищенні суспільного інтересу до неї в наукових та експертних колах. Дослідженню окремих складових галузі квітництва та ринку квітничарської продукції присвятили свої роботи Бутко М. П., Голодюк Г. І., Донцова І. В., Дячук П. В., Іщук Л. П., Козак Л. А., Олешко О. Г., Перфільєва Л. П., Перфільєва М. В., Соломаха І. В., Черняк В. М., Шварц І.В. та багато інших.

Реалізація можливостей даної галузі та ринку для України потребує вивчення досвіду успіху галузі квітництва та ринку квітничарської продукції у провідних в цьому країні.

Постановка завдання. Метою статті є визначення тенденцій та встановлення особливостей розвитку квітництва в провідних країнах світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним об'єктом нашого дослідження виступає галузь квітництва. З самого початку нашого наукового викладу ми відмічаємо потребу термінологічного уточнення об'єкта дослідження. Відмічаємо, що у публікаціях з даного наукового напрямку використовувались терміни «квітництво» та «флористика». Науковим публікаціям з акцентом на розгляді квітництва були присвячені роботи Голодюк Г. І. та Гургули Н. М. [1], Шварц І.В. та співавторів [2], Мелашенко К. та співавторів [3], Донцової І. В. і Гаврилишина В. В. [4] та

* Науковий керівник: Корчинська О.А. – д-р екон. наук, професор

інших. Своєю чергою, наукові публікації Бутка М. П. та Соломахи І. В. [5] були зосереджені на «флористиці».

Об'єктом досліджень окремих науковців, одним з яких є Соломаха І. В. [6–7], виступало як «квітництво», так і «флористика».

Відповідно, для нас важливим є диференціювання об'єктів дослідження квітництва та флористики з метою підтвердження об'єктності нашого наукового дослідження. В навчальному посібнику «Квітництво» дана галузь Іщуком Л. П та співавторами [8, с. 5] пов'язується з галуззю рослинництва, «яка займається культурою квітниково-декоративних рослин, вивченням їх еколого-біологічних особливостей і агротехніки вирощування, а також декоративних властивостей, композиційних можливостей і способів використання у культурі». Своєю чергою, Дячук П. В. із співавторами [9, с. 4] визначають флористику як «різновид декоративно-прикладного мистецтва і дизайну, яка втілюється у створенні флористичних робіт: букетів, композицій, панно, колажів і подібних творів з різних природних матеріалів (квітів, листя, трав, ягід, плодів, горіхів і так далі), які можуть бути живими, засушеними, консервованими або штучними».

Узагальнення вищезазначеного дає нам підстави визначити більшу термінологічну відповідність нашого наукового дослідження до терміну «квітництво». Змістовна суть флористики значною мірою зосереджена на мистецтві. Інтерес же нашого дослідження полягає у вивченні ринкових складових функціонування ринку квітів, зокрема такі термінологічні сфери охоплення квітництва, як агротехніка вирощування, еколого-біологічні особливості, суттєво зумовлюють можливості щодо формування обсягів пропозиції квітів. А декоративні властивості, композиційні можливості і способи використання у культурі зумовлюють споживчі властивості зазначеного ринкового товару.

Аналіз досвіду окремих країн свідчить про значний потенціал галузі квітництва в економічному та суспільному відношенні. Економічна еволюція людства супроводжувалась проходженням технологічних укладів індустріального, постіндустріального, інформаційного суспільства. Були роки, коли економічну потужність держав визначали галузі металургії, нафтохімії, машинобудування. При збереженні їх значення в економіці на сучасному етапі багато країн роблять акцент на розвиток сфери послуг, відпочинку, ІТ-технологій та комунікацій тощо. В провідних країнах все більше людей приділяє увагу добробуту та облаштуванню місця свого помешкання, активно використовуючи при цьому квіти. Відповідно зазначеного, для нас важливим є розгляд підходів до виділення профільних виробництв в економіці та простеження чинників зміцнення галузі квітництва та ринку квітницької продукції. Причини виділення профільних виробництв з-поміж інших їх видів можуть бути ресурсного, історичного, господарського, географічного або іншого характеру.

Ресурсний характер виділення певних регіонів обумовлений саме наявністю ресурсів. Відносно галузі квітництва, це більшою мірою природні та людські ресурси. До блоку природних ресурсів безперечно відносяться: сприятливість погодних умов вирощування для квітів та родючі землі. Блок людських ресурсів впливає на розвиток галузі з різного боку. З одного боку – це наявність висококваліфікованих працівників, які можуть сформувати якісну пропозицію квітів. З іншого боку – це місцеве населення, яке забезпечує певний гарантований внутрішній попит на досліджувану продукцію.

В історично-господарському відношенні інтерес становлять країни з потужною галуззю квітництва, однією з ключових серед яких є Нідерланди, зокрема вирощування та реалізація тюльпанів. Цибулини тюльпанів використовувались у якості платіжного засобу. Їх реалізація активно здійснювалась на Амстердамській біржі. У підсумку це заклало законодавчі основи та позитивне бізнес-сприйняття квітництва у Нідерландах, як ні в одній іншій країні світу. Квітництво є третім за величиною експортним сектором країни. Нідерланди – міжнародний центр квітництва. За різними експертними оцінками на цю країну припадає приблизно 52 відсотки світового експорту квітницької продукції. Обсяг експорту квітів і рослин становить 6,2 млрд євро. Приблизно 15000 осіб працюють в сфері квітництва. Квітництво займає особливе становище в країні, оскільки відноситься до свіжих продуктів, а свіжою квіткою вважається перші 24 години [10].

Чинник сприятливості географічного розміщення більшою мірою стосується транспортних мереж, коридорів або зон проведення відпусток. Навколо них формується відповідна інфраструктура. Економіка Єгипту значною мірою пов'язана з Суецьким каналом [11]. Важливою складовою економіки Панами є Панамський канал. 50-кілометровий канал створив важливий короткий шлях для суден: після того, як канал був побудований, шлях між Нью-Йорком і Каліфорнією став помітно коротшим, оскільки непотрібно було тепер «робити коло» навколо частини Південної Америки, скоротивши дорогу майже на 8000 миль. Канал, який використовує систему гребель для того, щоб підняти кораблі на 85 футів над рівнем моря, був найбільшим інженерним проектом свого часу [12]. Відносно квітництва переваги географічного розміщення може використовувати будь-яка країна Європи, оскільки населення країн даного континенту має достатній рівень платоспроможності, що відображається на суттєвому попиті на квітницьку продукцію.

Інтерес нашого дослідження становлять особливості пропозиції та попиту квітницької продукції. Вивчення особливостей пропозиції тісною мірою пов'язане із з'ясуванням специфіки виробництва квітницької продукції. До 10 провідних країн, в яких розвинутим є виробництво квітів,

крім Нідерландів, належать: Колумбія, Еквадор, Кенія, Ефіопія, Китай, Індія, Таїланд, Танзанія, Зімбабве (рис. 1). Розмах варіації обсягів виробництва квітів у зазначених країнах становить 11,6 млрд квітів на рік, при порівнянні обсягів виробництва в Нідерландах в 12 млрд квітів на рік до обсягів виробництва квітів в Зімбабве – 0,4 млрд квітів на рік.

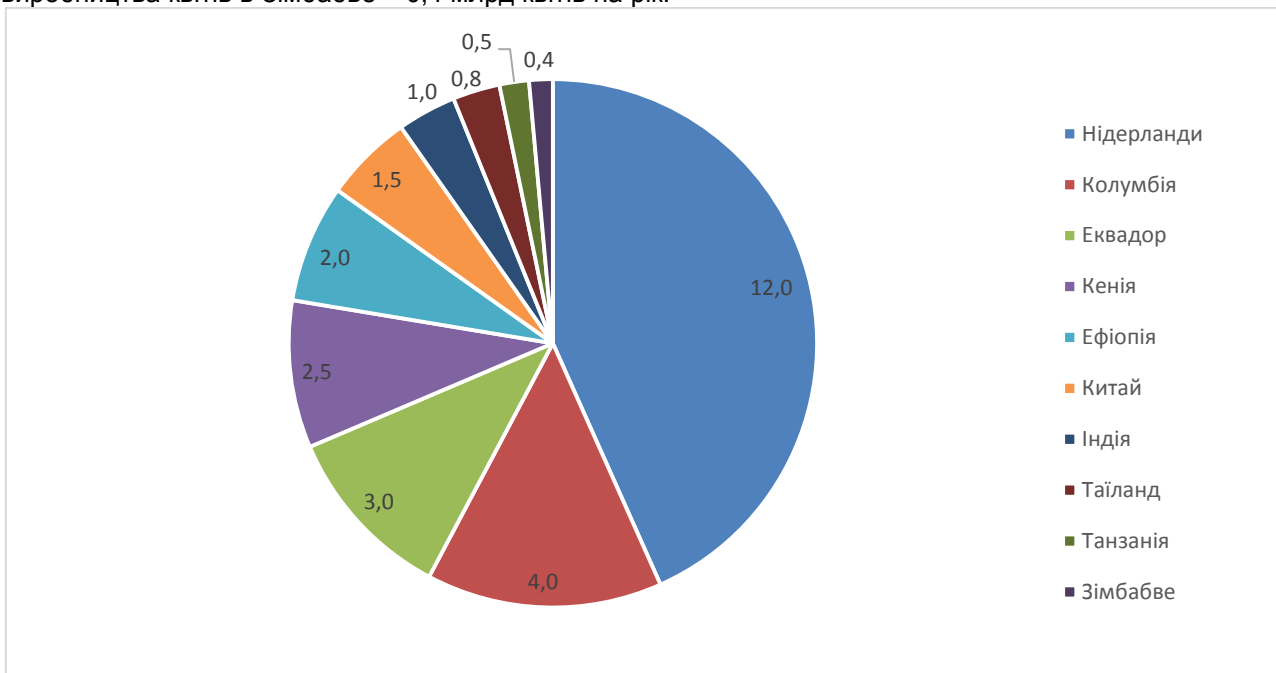


Рис. 1. Країни-лідери з виробництва квітів у світі, млрд квітів/рік

Джерело: сформовано автором за даними [13–15]

Для України важливим є визначення чинників конкурентних переваг галузі квітництва окремих країн, зокрема лідерів квітничого бізнесу (табл. 1).

Таблиця 1

Чинники конкурентних переваг квітництва у провідних країнах

№	Назва країни / обсяг виробництва квітів, млрд шт./рік	Особливості попиту та пропозиції	Конкурентні чинники розвитку галузі
1	2	3	4
1.	Нідерланди/ 12,0	Акцент на вирощуванні тюльпанів, троянд, лілій	Сприятливий клімат, родючий ґрунт, інноваційна теплична технологія з передовими методами квітництва, ефективні логістичні та розподільчі мережі
2.	Колумбія/ 4,0	Акцент на вирощуванні троянд, гвоздик, хризантем. Незмінно високий попит, особливо в Північній Америці, Європі та Азії	Рясне сонячне світло, різноманітний мікроклімат, кваліфікована робоча сила, тривалий термін збереження зрізаних квітів, широкий спектр яскравих кольорів
3.	Еквадор/ 3,0	Попит на еквадорські троянди особливо високий у США та Європі. Крім того, культивуються інші квіти, такі як гвоздики, літні квіти та тропічні квіти, що сприяє утриманню значної частки ринку	Акцент попиту на квітах з високогірних квіткових ферм, з яких в екваторіальному кліматі споживачів особливо приваблюють троянди. Еквадорські троянди приваблюють своїм великим розміром бутону, яскравими кольорами та довгими стеблами
4.	Кенія/ 2,5	Акцент на вирощуванні троянд, гвоздик, літніх квітів. Високий попит на європейських ринках, де Нідерланди є ключовим центром розподілу	Сприятливий клімат, високогірні регіони, кваліфікована робоча сила. Тривалий термін служби, велика різноманітність кольорів
5.	Ефіопія/ 2,0	Спеціалізується на вирощуванні троянд з великим розміром бутону. Попит стабільно високий в Європі, особливо в період сезонних піків	Різноманітні кліматичні зони, родючі землі, кваліфікована робоча сила. В організаційному відношенні акцент в розвитку галузі на створенні великих квіткових ферм та залучення значних інвестицій в їх розвиток

продовження табл. 1

1	2	3	4
6.	Китай/ 1,5	Характеризується різноманітним асортиментом квітів, включаючи півонії, орхідеї, хризантеми та різні інші традиційні та екзотичні квіти. Значний внутрішній попит через культурне значення квітів від їх активного використання на фестивалях і святах. Активні зовнішньоекономічні партнери: Південна Корея, Японія, Сполучені Штати, Європа	Багата сільськогосподарська спадщина, наявність кліматичних мікрозон на протяжній території створюють суттєві передумови для розвитку квіткового бізнесу
7.	Індія/ 1,0	Значний внутрішній попит на квіти внаслідок культурних та релігійних звичаїв. Активний експорт в різні країни, включаючи Близький Схід, Європу та Північну Америку. Акцент на вирощуванні чорнобривців, жасмину та троянд	Наявність значних кліматичних мікрозон, переважно теплий й вологий клімат, активне використання в культурних та релігійних заходах обумовлюють стабільну різноманітність вирощування квітів
8.	Таїланд/ 0,8	Пріоритет у виробництві орхідей, лотосу і тропічних квітів. Активний бренд-маркетинг тайської орхідеї. Експорт в Азію, Європу, Сполучені Штати	Тропічний клімат та родючий ґрунт створюють ідеальні умови для вирощування широкого асортименту квітів. Розвиненість квіткової індустрії з великими квітковими ринками та фестивалями
9.	Танзанія/ 0,5	Троянди, гвоздики, різні зрізані квіти. Експорт на ринки Європи, зокрема Великобританії, Нідерландів та Німеччини	Сприятливий клімат, родючі землі, кваліфікована робоча сила. В економічній політиці акцент на розвитку квіткової індустрії, яка активно зростає. Використовують гнучку цінову політику на квіти для розширення клієнтів з різних країн
10.	Зімбабве/ 0,4	Троянди, гвоздики та інші зрізані квіти. Експорт в Європу, Близький Схід та Азію	Помірний клімат країни, сприятливі умови вирощування та кваліфікована робоча сила. Країна вийшла в ключові гравці в африканській квітковій промисловості

Джерело: сформовано автором за даними [13–15]

На повоєнному етапі відновлення для України квітникарська галузь може забезпечити зростання експорту. Загалом світовий попит на квіти залишається незмінно високим, що зумовлюється різними чинниками, такими як особисті подарунки, весілля, заходи та зростаюча тенденція використання квіткових композицій у дизайні інтер'єру. Квіти цінуються не лише за їх естетичну привабливість, а й за емоційний зв'язок, який вони викликають. Попит на квіти особливо високий у розвинених країнах, таких як Сполучені Штати, європейські країни та Японія, де вони мають культурне значення та широко використовуються з декоративною метою.

Згадана десятка країн із найбільшим вирощуванням квітів разом задовольняє значну частину світового попиту на квіти. Їхні виробничі потужності, різноманітні сорти квітів і стабільна якість позиціонують їх як основних гравців на міжнародному квітковому ринку. Ці країни продовжують впроваджувати інновації, інвестувати в технології та досліджувати стійкі практики, щоб задовольнити зростаючі потреби споживачів у всьому світі.

Трохи інша картина спостерігається в переліку провідних країн з експорту квітів. Список, як і по країнах виробників, очолюють Нідерланди з часткою 52 % світового ринку. Нідерланди протягом багатьох років домінували у квітковій індустрії, хоча їхня частка в експорті зрізаних квітів скоротилася з 58 % до 52 %. Це пов'язано з тим, що Нідерланди вирощують багато квітів, а також є одним із найбільших імпортерів квітів. Таким чином, незважаючи на падіння своєї частки, Нідерланди все ще експортують більше половини всіх зрізаних квітів у світі, що дозволяє їм легко очолювати список 10 країн, які експортують найбільше зрізаних квітів у світі (рис. 2).

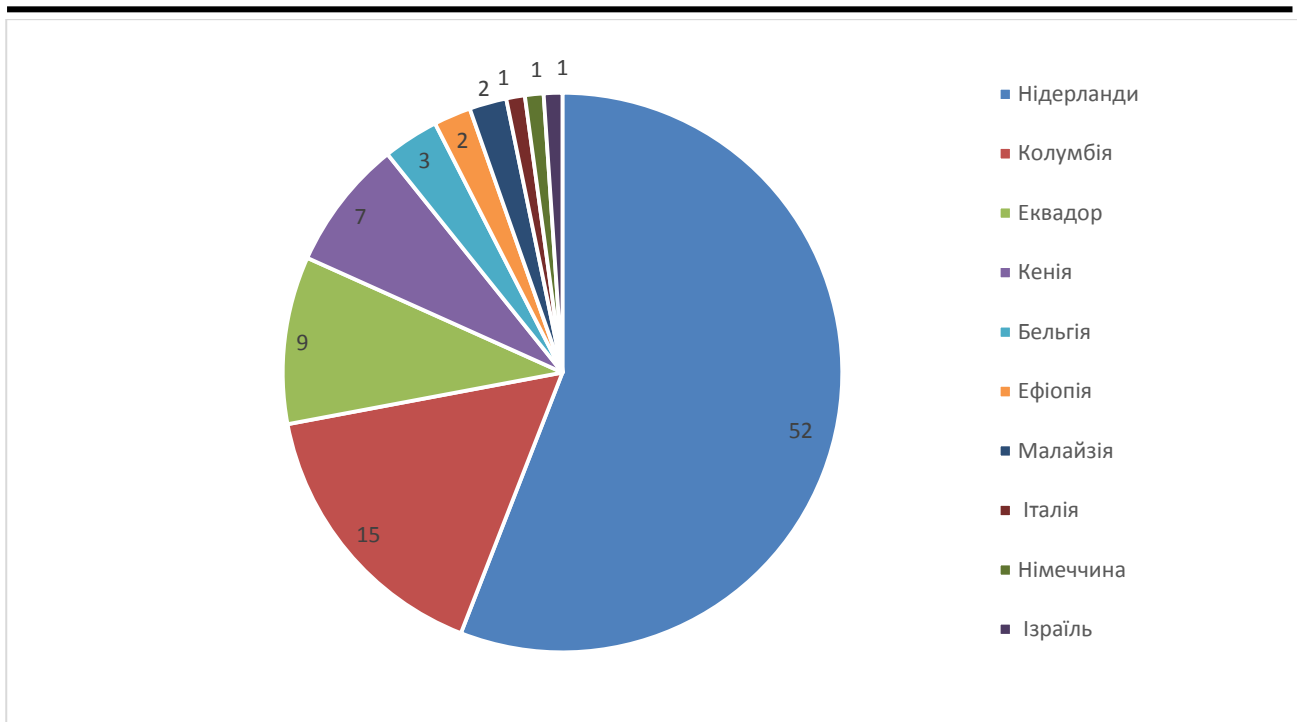


Рис. 2. Країни-лідери з експорту квітів у світі, % світового ринку на країну

Джерело: сформовано автором за даними [13–15]

Розподіл часток світового ринку квітів між рештою провідних країн виглядає наступним чином: Колумбія (15 %), Еквадор (9 %), Кенія (7 %), Бельгія (3 %), Ефіопія (2 %), Малайзія (2 %), Італія, Німеччина та Ізраїль з часткою в 1 %.

Ринкові експерти відмічають потенціал Кенії на світовому ринку квітів, яка має сприятливі умови для їх вирощування. Особливість Нідерландів полягає в активному реекспорті квітів. В Нідерландах розвинуте місцеве виробництво, здійснюються значні інвестиції у галузь та робиться акцент на використанні маркетингу квітникарської продукції.

Узагальнення існуючих підходів відносно суспільної значущості та розгляду конкурентних переваг окремих країн дало нам підстави виділити два переважаючих підходи до розвитку галузі квітництва. Умовно перший підхід можна назвати еволюційним. Він є властивим для більшості країн світу, в яких квітництво розвивається залежно від співвідношення рівнів попиту та пропозиції. Представники різних верств населення мають певні уподобання щодо оформлення своїх помешкань або присадибних ділянок квітами, вітання колег, знайомих або рідних на свята. Це формує загальний рівень попиту, на задоволення якого спрямована діяльність суб'єктів квітникарського бізнесу. До їх складу відносяться різні за розміром, спеціалізацією, формою власності та господарювання господарюючі одиниці. Україна та її флористичний бізнес безперечно відноситься до країн з характерним першим підходом до розвитку цієї галузі. В Україні дуже значне різноманіття у доходах населення. Відносно квітникарського бізнесу, значний розмах коливань доходів різних груп громадян формує різний попит на квітникарську продукцію. Умовно кажучи, попит небагатих споживачів може бути задоволений квітникарською продукцією з окремих присадибних ділянок. У той же час є категорія представників заможних верств населення, які своїми уподобаннями сигналізують ринку про свою готовність оплатити вишукані вітчизняні або закордонні квіти та флористичну продукцію.

Умовно другий підхід характеризується спеціалізованим ставленням до галузі. Цей підхід є властивим, зокрема для Нідерландів або Кенії. Наприклад, нідерландські тюльпани є загальноновизнаним світовим явищем. В країні задіяна система формальних та неформальних правил щодо суспільного визнання діяльності з вирощування тюльпанів й інших квітів та несприйняття іншого використання земельних ресурсів. Підтвердженню даному аргументу сприятиме побутовий приклад відносно емігрантів з України в Нідерландах, представлений на одному з нідерландських телевізійних каналів. Вони орендували будинок із земельною ділянкою, на якій за своєю звичкою посадили помідори. Такий, здається безневинний крок, викликав несприйняття з боку мешканців громади. У квітникарський бізнес в країні включені суб'єкти господарювання різних форм – як великі промислові, середні і малі підприємства, так і громадяни країни. Тобто пов'язаність з даним видом діяльності в країні асоціюється також як елемент патріотизму, який на різних суспільних рівнях отримує всебічну підтримку.

Розкриттю значущості галузі квітництва сприятиме також визначення теоретичних засад її розвитку. Нами вже зазначалось про багатоаспектність економіки. Існуюча різноманітність

теоретичних концепцій різною мірою може відображати розвиток галузі квітництва. Проте вважаємо, що підтвердженню даної аргументації сприятимуть теоретичні положення теорій класичного підходу, альтернативних витрат тощо. При цьому слід відмітити, що наведення положень наукових концепцій буде пов'язуватися з виділеними нами двома підходами у розвитку галузі квітництва.

Положення класичної школи економічної науки трактують «ринок» як господарський механізм, така властивість якого, як «саморегулювання», має унікальну дію. Одним із засновників даного підходу був Адам Сміт [16]. Класичний економічний підхід відображає ставлення до галузі квітництва країн першої групи, включаючи Україну, де параметри розвитку галузі визначають платоспроможність населення та відмінності пропозиції продукції.

Положення теорії альтернативних витрат розроблені представниками австрійської економічної школи, зокрема Фрідріхом фон Візером в праці «Теорія суспільного господарства» [17]. Цінність альтернативних витрат визначається не факторними цінами, а на основі порівняння альтернативних можливостей. З позиції теорії альтернативних витрат важливим є усвідомлення переваг і недоліків від альтернативного використання ресурсів. Яскравим прикладом в цьому зв'язку саме є Нідерланди. Проведення подібного порівняння відносно зазначеного прикладу на господарському рівні буде пов'язано із співвіднесенням рівня доходів від вирощування та продажу будь-якої сільськогосподарської культури з рівнем доходів від реалізації квітів. Підтвердженням цього аргументу є наявність в Нідерландах значних земельних масивів під тюльпанами. Традиційність тюльпанів в країні ввійшла вже у свідомість населення і сприймається значною частиною громадян. Для дотримання вимог об'єктивності нам слід відмітити особливості складу ґрунтів Нідерландів. Значний обсяг земельного масиву країни представлений виснаженими супісчаними та суглинковими ґрунтами, на яких складно отримати повноцінний урожай сільськогосподарських культур. Тобто в альтернативному відношенні саме квіти є пріоритетною галуззю економіки для цієї країни. При цьому необхідно відмітити, що спеціалізований підхід базується на використанні інновацій. Відносно цього слід відмітити І.І. Савенка, яким наголошено на важливості переходу для країн від статичних до динамічних інновацій [18, с. 671], підтвердженням чого виступають країни спеціалізованого підходу. Відповідно до цього, важливим є використання наявних конкурентних переваг України в розвитку галузі квітництва та ринку квітницької продукції.

Висновки з проведеного дослідження. Дослідження комплексу особливостей квітницької галузі дало підстави зробити наступні висновки: 1) підкреслено важливість уточнення термінологічного апарату дослідження, відносно об'єктного розмежування «флористики» та «квітництва», коли перший термін більшою мірою пов'язаний з мистецтвом, а другий з особливостями господарського руху квітів за стадіями виробництва та ринкового просування; 2) узагальнено співвідношення обсягів пропозиції квітів в провідних 10 країнах-виробниках, із встановленням розмаху варіації в 11,6 млрд квітів на рік між Нідерландами та Зімбабве; 3) встановлено особливості попиту й пропозиції квітницької продукції та конкурентні чинники розвитку даного виробництва та ринку в 10 провідних країнах, перелік яких, зокрема, охоплює сприятливість ґрунтово-кліматичних умов, професійні навички населення, інвестування у виробництво та логістичні ланцюги руху продукції, активний маркетинг тощо; 4) визначено тенденції трансформації світового ринку квітницької продукції між 10 провідними країнами, одними із суттєвих серед яких є продовження домінування Нідерландів з часткою у 52 % ринку та посилення ринкових позицій Кенії з поточною часткою в 7 % світового ринку; 5) виокремлено два переважаючих підходи – еволюційний та спеціалізований, до розвитку квітництва у країнах світу. Узагальнення отриманих результатів дає нам підстави диференційованого ставлення до розвитку квітництва в Україні, що може бути корисним у вирішенні питань працевлаштування місцевого населення, зростанні рівня його доходів, розвитку ринкової інфраструктури, посиленні зовнішньоекономічного сегменту України по даному виду продукції.

Література

1. Голодюк Г. І., Гургула Н. М. Аналіз квіткового ринку України. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Технічні науки»*. 2021. № 1(96). С. 89-96.
2. Шварц І., Безсмертна О., Краєвська А., Пелешок А. Перспективи розвитку квіткового ринку України на основі сучасного логістичного підходу. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2023. № 2. С. 97-103.
3. Ринки квітів та декоративних рослин в Україні. Скорочений звіт / Мелашенко К., Сльозка Є., Гхазалі Н., Білоброва І., Граб Р. Київ : Клеффманн Групп Юкрейн, 2019. URL: https://www.agroberichtenbuitenland.nl/binaries/agroberichtenbuitenland/documenten/publicaties/2019/04/17/ua-psd-ornamental-study/Ornamental_Market+Study_SHORT_UA+final.pdf (дата звернення: 20.05.2024).
4. Донцова І. В., Гаврилишин В. В. Стан та проблеми розвитку квітництва в Україні. *Вісник ЛТЕУ. Технічні науки*. 2018. № 20. С. 94-98.

5. Бутко М. П., Соломаха І. В. Становлення вітчизняного ринку флористичної продукції в умовах євроінтеграції : монографія. Чернівці : ЧНТУ, 2017. 294 с.
6. Соломаха І. В. Особливості функціонування вітчизняного ринку продукції квітникарства. *Вісник ТНЕУ*. 2012. № 3. С. 33-41.
7. Соломаха І. В. Оцінювання конкурентоспроможності флористичних підприємств регіонального економічного простору. *Економічний аналіз* : зб. наук. праць. 2014. Т. 18. № 2. С. 253-261.
8. Іщук Л. П., Олешко О. Г., Черняк В. М., Козак Л. А. Квітникарство / за ред. канд. біол. наук Л. П. Іщук. Біла Церква, 2014. 292 с.
9. Дячук П. В., Перфільєва М. В., Перфільєва Л. П. Флористика : навчальний посібник. Умань, 2013. 182 с.
10. Все по полицках: Нідерланди, квіти і корона. URL: <https://paramoloda.ua/articles/vse-popolychkakh-niderlandy-kvity-i-korona/> (дата звернення: 20.05.2024).
11. Суецький канал. *Дзеркало тижня*. 2001. 2 лютого. URL: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/suetskiy_kanal.html (дата звернення: 20.05.2024).
12. 10 фактів про Панамський канал, від якого залежить вся світова торгівля. URL: <https://businessviews.com.ua/ru/economy/id/10-faktiv-pro-panamskij-kanal-vid-jakogo-zalezhit-vsja-svitova-torgivlja-2083/> (дата звернення: 20.05.2024).
13. Santosh Adhikari. Top ten flower-growing countries in the world, their production capacity, and the overall demand for flowers. URL: <https://medium.com/@adhsantosh/top-10-flowers-growing-countries-in-the-world-26f38054f960#:~:text=The%20Netherlands%20stands%20as%20the,dominates%20the%20international%20flower%20market> (дата звернення: 20.05.2024).
14. International Statistics Flowers and Plants 2023 launches with valuable industry data. URL: <https://aiph.org/latest-news/international-statistics-flowers-and-plants-2023-launches-with-valuable-industry-data/> (дата звернення: 20.05.2024).
15. International Statistics Flowers and Plants 2021. Vol. 69. URL: https://aiph.org/wp-content/uploads/yearbook/SYB_2021-updated-2.pdf (дата звернення: 20.05.2024).
16. Сміт А. Багатство народів. Дослідження про природу та причини добробуту націй / пер. О. Васильєва. Київ : Наш Формат, 2018. 722 с.
17. Wieser F. V. Social Economics / Translated by A. Ford Hinrichs. With a Preface by Wesley Clair Mitchell. New York, Adelphi Company. Copyright by Greenberg, Publisher Inc., 1927. 470 p.
18. Савенко І. І. Типи інноваційних процесів та їхні управлінські моделі. *Сталий розвиток та безпека агропродовольчої сфери України в умовах глобалізаційних викликів* : монографія / за ред. О. І. Павлова. Одеса : Астропринт, 2012. С. 671.

References

1. Holodiuk, H.I. and Hurchula, N.M. (2021), "Analysis of the flower market of Ukraine", *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya "Tekhnichni nauky"*, no. 1 (96), pp. 89-96.
2. Shvarts, I., Bezsmertna, O., Kraievskaya, A. and Peleshok, A. (2023), "Prospects for the development of the flower market of Ukraine based on the modern logistics approach", *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriya "Ekonomichni nauky"*, no. 2, pp. 97-103.
3. Melashchenko, K., Slozka, Ye., Hkhasali, N. et al. (2019), *Rynok kvitiv ta dekoratyvnykh roslyn v Ukraini. Skorochenyi zvit* [Market of flowers and decorative plants in Ukraine. Short report], Kleffmann Hrupp Yukrein, Kyiv, Ukraine, available at: https://www.agroberichtenbuitenland.nl/binaries/agroberichtenbuitenland/documenten/publicaties/2019/04/17/ua-psd-ornamental-study/Ornamental_Market+Study_SHORT_UA+final.pdf (access date May 20, 2024).
4. Dontsova, I.V. and Havrylyshyn, V.V. (2018), "State and problems of floriculture development in Ukraine", *Visnyk LTEU. Tekhnichni nauky*, no. 20, pp. 94-98.
5. Butko, M.P. and Solomakha, I.V. (2017), *Stanovlennia vitchyznianoho rynku florystychnoi produktsii v umovakh yevrointehratsii* [Formation of the domestic market of floristic products in the conditions of European integration], monograph, ChNTU, Chernihiv, Ukraine, 294 p.
6. Solomakha, I.V. (2012), "Peculiarities of the functioning of the domestic flower market", *Visnyk TNEU*, no. 3, pp. 33-41.
7. Solomakha, I.V. (2014), "Evaluation of the competitiveness of floristic enterprises of the regional economic space", *Ekonomichniyi analiz* : zb. nauk. prats, Vol. 18, no. 2, pp. 253-261.
8. Ishchuk, L.P. (Ed.), Oleshko, O.H., Cherniak, V.M. and Kozak, L.A. (2014), *Kvitnykarstvo* [Floriculture], Bila Tserkva, Ukraine, 292 p.
9. Diachuk, P.V., Perfilieva, M.V. and Perfilieva, L.P. (2013), *Florystyka* [Floristry], tutorial, Uman, Ukraine, 182 p.

10. "Everything on the shelves: the Netherlands, flowers and a crown", available at: <https://paramoloda.ua/articles/vse-po-polychkakh-niderlandy-kvity-i-korona/> (access date May 20, 2024).

11. Dzerkalo tyzhnia (2001), "Suez Canal", available at: https://zn.ua/ukr/SOCIUM/suetskiy_kanal.html (access date May 20, 2024).

12. "10 facts about the Panama Canal, on which all world trade depends", available at: <https://businessviews.com.ua/ru/economy/id/10-faktiv-pro-panamskij-kanal-vid-jakogo-zalezhit-vsja-svitova-torgivlja-2083/> (access date May 20, 2024).

13. Adhikari, Santosh "Top ten flower-growing countries in the world, their production capacity, and the overall demand for flowers", available at: <https://medium.com/@adhsantosh/top-10-flowers-growing-countries-in-the-world-26f38054f960#:~:text=The%20Netherlands%20stands%20as%20the,dominates%20the%20international%20flower%20market> (access date May 20, 2024).

14. International Statistics Flowers and Plants 2023 launches with valuable industry data, available at: <https://aiph.org/latest-news/international-statistics-flowers-and-plants-2023-launches-with-valuable-industry-data/> (access date May 20, 2024).

15. International Statistics Flowers and Plants, Vol. 69, available at: https://aiph.org/wp-content/uploads/yearbook/SYB_2021-updated-2.pdf (access date May 20, 2024).

16. Smith, A. (2018), *Bahatstvo narodiv. Doslidzhennia pro pryrodu ta prychny dobrobutu natsii* [The wealth of nations. An Inquiry into the Nature and Causes of the Welfare of Nations], Translated by O. Vasyliiev, Nash Format, Kyiv, Ukraine, 722 p.

17. Wieser, F.V. (1927), *Social Economics*, Translated by A. Ford Hinrichs, With a Preface by Wesley Clair Mitchell, Adelphi Company, Copyright by Greenberg, Publisher Inc., New York, USA, 470 p.

18. Savenko, I.I. (2012), "Types of innovation processes and their management models", In: Pavlov, O.I. (Ed.) *Stalyi rozvytok ta bezpeka ahroprodovolchoi sfery Ukrainy v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv* [Sustainable development and security of the agri-food sector of Ukraine in the face of globalization challenges], monograph, Astroprynt, Odesa, Ukraine, P. 671.

Колесніков А.В.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КВІТНИКАРСТВА В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ

Мета. Визначення тенденцій та встановлення особливостей розвитку квітникарства в провідних країнах світу.

Методика дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є системний підхід до розгляду суспільних та економічних явищ і процесів. В ході дослідження також використовувались інші методи, зокрема: статистичний метод – для оцінювання розподілу обсягів пропозиції квітникарської продукції та часток ринку по даній продукції між провідними країнами; абстрактно-логічний – для розуміння закономірностей розвитку квітникарства; графічний метод – для наочності представлення результатів дослідження; метод узагальнення – для формування висновків дослідження.

Результати дослідження. Наголошено на важливості термінологічного уточнення об'єктності квітникарства. Встановлено особливості попиту й пропозиції квітникарської продукції та конкурентні чинники розвитку даного виробництва та ринку в 10 провідних країнах світу. Виокремлено два переважаючих підходи до розвитку квітникарства – еволюційний та спеціалізований, відповідно до яких визначено особливості та переважаючі інструменти використання, що може бути підґрунтям розвитку даної галузі та ринку в Україні.

Наукова новизна результатів дослідження. Дістало подальшого розвитку дослідження розвитку квітникарства, зокрема виокремлено два переважаючих підходи – еволюційний та спеціалізований – до розвитку квітникарства у країнах світу з визначенням можливостей їх застосування в Україні, що сприятиме посиленню їх суспільної значущості у вирішенні існуючих проблем.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження направлені на більш широке сприйняття продукції квітникарства в ділових колах, науковому й експертному середовищі та усвідомленні її потенційних ринкових можливостей в плані посилення міжнародного позиціонування України та потенційного наповнення бюджетів різних рівнів.

Ключові слова: квітникарство, ринок квітникарської продукції, конкурентні переваги, тенденції, особливості, розвиток квітникарства, спеціалізований підхід, еволюційний підхід.

Kolesnikov A.V.

TRENDS AND PECULIARITIES OF FLORICULTURE DEVELOPMENT IN THE LEADING COUNTRIES OF THE WORLD

Purpose. The aim of the article is to determine trends and establish the peculiarities of floriculture development in the leading countries of the world.

Methodology of research. The theoretical and methodological basis of the study is a systematic approach to the consideration of social and economic phenomena and processes. Other methods were also

used in the study, including: statistical method – to assess the distribution of the supply of floricultural products and market shares for these products between the leading countries; abstract and logical – to understand the patterns of floriculture development; graphical method – for the visual presentation of the research results; generalization method – to form the conclusions of the study.

Findings. The importance of terminological clarification of the objectivity of floriculture is emphasized. The peculiarities of supply and demand of floriculture products and competitive factors of development of this production and market in 10 leading countries of the world are established. Two predominant approaches to the development of floriculture are singled out – evolutionary and specialized, according to which the peculiarities and predominant tools of use are determined, which can be the basis for the development of this industry and market in Ukraine.

Originality. The study of the floriculture development was further developed; in particular, two predominant approaches were identified – evolutionary and specialized - to the development of floriculture in the countries of the world, with the determination of the possibilities of their application in Ukraine, which will contribute to strengthening their social significance in solving existing problems.

Practical value. The obtained results of the study are aimed at a wider perception of floriculture products in business circles, the scientific and expert community and awareness of its potential market opportunities in terms of strengthening the international positioning of Ukraine and the potential filling of budgets of different levels.

Key words: floriculture, market of floriculture products, competitive advantages, trends, peculiarities, development of floriculture, specialized approach, evolutionary approach.